

# Z CIZÍCH REVUI.

## a) Revues francouzské.

### *Revue militaire générale.*

Leden 1924.

Cpt. Delvert: **Les devoirs de l'heure présente.** Úkoly přítomnosti. — Maje na zřeteli škody vzniklé válkou, upozorňuje autor na požadavky nového hospodářského života. Je nutno pracovat usilovně, až do vyčerpání, jak tomu bylo za války. Francii nedostává se ještě tisíce kilometrů železnic, na tisíce kilometrů pruplavů a mnoho přístavů. Musí splaceti dluh 350 miliard franků. Musí rozumně rozvíjet průmysl, zemědělství a obchod. Na délku 3000 km pobřeží mají jen tři obchodní přístavy, jest hanebně málo. Ale k tomu všemu jest zapotřebí lidí, Francouzů. Jest třeba povznést život rodinný.

Col. Nuyten: **Ce fut-il une erreur de replier l'Armée belge sur Anvers au mois d'août 1914?** Bylo chybné ustoupiti s belgickou armádou do Antverp v srpnu 1914? — Studie byla již uveřejněna v Bulletin belge a jest to replika na studii kapitána Kuntze, uveřejněnou v Revue mil. gén. s titulem: „Stratégie et Opérations dans le Nord.“ — Od Lutychu k Iseře. Lutych. Namur. Antverpy. Proč belgická armáda ustoupila do Antverp. Zásady, které vedly krále k tomuto kroku. (Pokračování.)

Gén. Camon: **Le stratégie de Ludendorff sur le front russe.** Ludendorffova strategie na ruské frontě. (Pokračování.) Manévr Vilenský (9.—27. září 1915.)

Cmdt. Pujot: **L'Infanterie allemande. Les procédés de combat.** Německá pěchota. Její způsoby bojové. (Pokračování.) Druhé období: útok. Třetí období: zápas uvnitř nepřátelského rozdělení. Úkol velitelů malých jednotek v boji. Závěr.

Lt.-col. Lucas: **Guerre de position et guerre en rase campagne.** Válka posílní a válka ve volném terénu (zákopová a pohybná). Jediný cíl války. Rozdíly taktických situací. Charakteristické vlastnosti války posílní a války pohybné. Rozdíly taktických způsobů. Jest třeba rozlišovati výcvik.

### *La Revue d'Infanterie.*

Leden 1924.

**Les coups de main et les raids au cours de la Campagne de 1914—1918.** Přepadení a nájezdy za světové války. — (Pokračování.) Ervantes v Lotrin-sku 20. února 1918.

Cpt. Gauché: **Armement et tir de l'infanterie allemande.** Výzbroj a střelba německé pěchoty. Charakteristické vlastnosti a úloha zbraní. Zbraně lehké a těžké. (S pěti tabulkami.)

Lt. Teyssier: **Contribution à l'étude du problème de la liaison et des transmissions.** Příspěvek ke studiu problému spojení a donášení zpráv. Kritika různých prostředků. Telefon. Optika. Rakety. Bezdrátová telegrafie a telefonie. Bežci, psi a holubi. Letadlo. Závěr.

Gélinet: **Le ski dans l'armée.** Lyže v armádě. Technika jízdy na lyžích. Účinky fyziologické. Metody švédská a norvežská. Dějiny v Norvežsku, ve Francii. Jednotky lyžařské. Nedo-statek instruktorů. Zkušenosti.

**Travail d'application tactique.** Aplikační práce taktická.

### *Revue d'Artillerie.*

Leden 1924.

Gén. Broussaud: **Quelques mots sur la répartition de l'artillerie légère dans la division.** Několik slov o rozdělení lehkého dělostřelectva v divisi.

Cpt. Govin: **Emploi des constructions graphiques et du calcul dans la préparation du tir.** Užití konstrukcí grafických a výpočtu při střelecké přípravě. (Dokončení.) Hodnota a využití dokumentů, jimiž disponuje dělostřelectvo. Stará triangulace. Souřadnice. Plány pevnosti a pohraničních krajín.

Cmdt. Schneider: **Emploi de l'artillerie légère puissante.** (Pokračování.) Destrukce dobře určených míst (krytů, překážek atd.). Protipřiprava. Střelba zabraňovací. Akce proti plynům. Užití otravných bomb.

Cmdt. Buchalet: **Note sur la préparation des tirs.** Poznámka o střelecké přípravě. Střelba bez zastřelování jest právě tak působivá jako při zastřelování, ale jest dražší.

Lt. Ferrier: **Peut-on rendre les sections de repérage par le son plus aptes à la guerre de mouvement?** Lze pokládati zvukoměrné čety za způsobnější pro válku pohybnou?

Cmdt. Camps: **Construction graphique de l'azimut.** Grafická konstrukce azimutu. Dvě metody.

### *Revue d'Etudes Militaires.*

Č. 22. (z 15. ledna 1924).

**La préparation à l'oral.** Příprava k ústní zkoušce do válečné školy.

Zkouška z taktiky, jazyků a ekvivalence. Všeobecné rady pro přípravu kandidátů.

**Le système fiscal français.** Daňový systém francouzský. (Pokračování.) Všeobecné rysy a mechanismus nových přímých daní.

### *Revue du Génie militaire.*

**Leden 1924.**

Col. Rollin: **Deux passages de vive force de l'Aisne par la 74<sup>e</sup> division du 38<sup>e</sup> corps d'armée.** Dva přechody přes Aisnu, provedené 74. divízí 38. arm. sboru ve dnech od 14. října do 1. listopadu 1918.

Cmdt. Bonnet: **La collaboration de l'industrie allemande à la reconstruction des chemins de fer sur le front ouest des armées allemandes.** Součinnost německého průmyslu při rekonstrukci železnic na západní frontě německých armád za války světové. — Železniční materiál. Některé německé myšlenky o rekonstrukci železnic. Autorky poznámky k nim. Práce soukromého průmyslu německého.

### *Revue Militaire Française.*

**Leden 1924.**

Gén. Raguenau: **Stratégie des transports et des ravitaillements.** Strategie, doprava a zásobování. Charakteristické vlastnosti železnice jakožto prostředku dopravního. Železnice při dopravě vojska. (Pokračování.)

Cmdt. Menjaud: **L'obus fumigène sur le champs de bataille.** Kouřový granát na bojišti.

Col. Jeanpierre: **Doctrines de guerre allemandes et règlement du 1<sup>er</sup> septembre 1921.** Válečná doktrína německá a předpisy z 1. září 1921. Bedřich II., Clausewitz, Moltke, Schlieffen.

Lt.-col. Paquet: **Fonctionnement d'un 2<sup>e</sup> Bureau de Corps d'Armée.** Činnost druhé kanceláře armádního sboru.

Cmdt. Doumen: **Le Salon de l'Automobile en 1923.** Automobilová výstava r. 1923.

Lt.-col. Voisin: **Le rendement de l'aviation française de bombardement de jour.** Výkonnost francouzského letectva pro denní bombardování za světové války. Stručné dějiny. Statistika.

### *Bulletin belge des Sciences Militaires.*

**Leden 1924.**

**Les Opérations de l'Armée belge pendant la campagne de 1914—1918.** Operace belgické armády za světové války. Den 5. října 1914.

Major Barthélemi: **Guerre de Sécession d'Amérique.** Americká válka osvobodovací. (Pokračování.) Bitva u

Fredericksburgu. Tažení r. 1863. Bitva u Wilderness. Bitva u Gettysburgu.

X.: **La défense terrestre contre objectifs aériens.** Obrana pozemní proti letectvu. Úkoly a prostředky. Dělostřelectvo proti letadlům. Světlomety a zvukoměrné čety. Ochrané balony. Zastírání.

**Manuel sur l'emploi de la fumée.** Příručka o používání kouře. Úvahy taktické. Úvahy technické. Kterak užívá kouře pěchota, dělostřelectvo, zákopové mozdíře, tanky, letectvo.

**Organisation militaire de l'Italie.** Vojenská organizace italská. — Příprava k mobilisaci národní. Nejvyšší rada národní obrany. Ústav pro službu průmyslovou. Výchova předvojenská. Doplnění a organizace armády. Složení armády. Milice. Válečné loďstvo. Námořní politika italská.

Cpt.-Méd. Sillevaert: **Le radium.** (Pokračování.)

### *Revue des deux Mondes.*

**Prosinec 1923.**

General Serrigny: **Organisation de la nation pour le temps de guerre.** Organizace národa pro dobu válečnou. Dnes nevedou války jen armády, ale celý národ. Nesmírný vědecký pokrok, který učinilo vojenství za světové války, nutí nás, abychom spojili organizaci vojenskou a národní hospodářství užším svazkem. Nové rychlopalné zbraně spotřebovují velmi mnoho munice. Pokrok metod střeleckých a balistiky zvětšil neobyčejně činnost destruktivní a tedy i reparační. Bezdrátový telefon a telegraf, automobil a letadlo opustily konečně svou oblast spekulativní a byly válkou plně využity. Francouzskému velitelskému se vytýká, že nepřemýšlelo dosti o hlubokých změnách v technice a že připravovalo jen akci vojenskou. Generál Serrigny dokazuje, že ani německý generální štáb nic z toho nepředvídal a neorganizoval národ pro dlouhou válku. Ostatně Ludendorff sám to veřejně přiznal. Problémy, které v té příčině vyvstaly, byly postupně řešeny za války. Pro budoucí válku jest nejdůležitější otázkou zásobování armád, k němuž bude zapotřebí všech hospodářských sil země. A tu jest především nezbytná organizace, jež musí uvážiti dvojí případ: válku dlouhou i krátkou. Všechny nové centrální úřady musí býti dávno a důkladně připraveny. Celá země bude pracovati pod dohledem státním. Organizacím soukromým bude ponechána určitá svoboda, stát bude se starati jen o suroviny a dopravu. Svrchovaným organismem bude válečná rada, jež převezme úkol vrchního řízení a bude vyhovena nejen odborníky vojenskými, ale i civilními.

Aby se vyhnula nebezpečné improvisaci v budoucnosti, zřídila vláda „Nejvyšší radu národní obrany“ se stálým generálním sekretariátem. Hlavní věcí jest, aby země měla přebytky nezbytných látek pro život země a armád. Jestliže však jest pravděpodobné, že některých produktů se bude nedostávat nebo jich nebude lze importovati normální cestou, jest třeba je nahraditi nebo zaopatřiti jinde. Hlavně poukazuje autor na vybudování dráhy sahar-ské, jež zbaví Francii nebezpečí oceánu. (Viz Revue Milit. Franç., leden 1924.)

### *Revue de Paris.*

#### **Prosinec 1923.**

Rég. Kann: **L'organisation de l'armée et l'emploi des réserves.** Organizace armády a užití záloh. Autor kritizuje přísně způsob, jímž jsou řešeny návrhy zákona o všeobecné organizaci armády, zákon o kádrech a o užití záloh. Návrhy spokojují se tím, že redukuje jednotky aktivní armády, zavádějí více vojska domorodého a vůbec neuvažují o vytvoření velikých jednotek záložních. Zůstává vlastně vše při starém. Jednotky krycí s jednotkami vnitřními jsou jedním celkem o 32 přechodných divizí. Tato aktivní armáda sluje „aktivní kryt“ a bude při vzniku války transportována co nejrychleji na hranice, aby zahájila ihned ofenzivu

a vyhnula se válce zdolávaci. Cílem této armády jest: připravit bojště pro ozbrojený národ, zmocnit se průmyslových zdrojů a zaujmouti dříve než nepřítel strategicky důležité body. Tím ovšem nebude nijak zmenšena síla nepřátelských armád, ani se celá nepřátelská síla nepozdí tak, aby těmto výhodám byla obětována jednotnost armády. Podle návrhu má býti armáda rozčleněna na dvě heterogenní části: armádu aktivní a záložní. Armáda záložní, ozbrojený národ, bude davem rudimentárně organizovaným a nemajícím vnitřní soudržnosti. První armáda, aktivní, nebude mít více než 500.000 až 750.000 mužů, kdežto armáda záložní bude mít asi 5 milionů mužů. Záložní divise a záložní sbory budou trpěti nezbytné nedokřevnosti improvisovaných těles, poněvadž před mobilisací nebudou nikdy cvičeny ani svolány. Hodnota jednotlivců jich nezachrání. Ministr Maginot prohlásil, že podle zkušenosti světové války neužijeme záloh na začátku operací. Podle autora však zcela naopak jest zapotřebí organizovati zálohy již v době míru tak, aby se mohly účastniti již první bitvy. Autorovou zásadou jest dáti divisiám a sborům život a existenci, jež počíná dnem, kdy byli nováčkové zařazeni, trvá po celou dobu aktivní služby a prodlužuje se pak do zálohy. (Podle B. b. leden 1924.) — Wf.

### *b) Revues srbské.*

#### *Ratnik.*

#### **Srpen (sv. VIII.) 1923.**

J. V. Lebedov: Junační Srbi (Hrdinní Srbové). Generál Milivoj J. Nikolajevič podává překlad francouzské přednášky konané v Paříži a uveřejněné v „Le monde reve“ v srpnu 1917. Líčí se tu stručně ústup srbského vojska Albanii, pobyt jeho na Korfu, příchod do Soluně a operace po dobytí Bitolje. — Pplk. Velimir K. Mladenović: Úpoteba francuske artiljerije u odbrani 1918. godine. Artiljerija 21-og korpusa u bitci 15. jula (Použití francouzského dělostřelectva v obraně r. 1918. Dělostřelectvo 21. sboru v bitvě 15. července.) Překlad z francouzštiny. — Pplk. Stojan Bego-  
vič: Organizacija telegrafске službe u našoj vojsci s pogledom na strategijske a taktičke veze u budućim ratovima (Organizace telegrafní služby se zřetelem na strategická a taktická spo-

jení v budoucích válkách.) — Autor upozorňuje na vážné nedostatky mírové i válečné organizace telegrafní služby vojska království SHS a navrhuje cesty k zlepšení a napravení. — Pplk. Dimitrij R. Zivković: Nova ratna služba. Nekoliko napomena. (Nový polní řád. Několik poznámek.) Jsou to poznámky a návrhy k opravám i doplnkům nového polního řádu, který má dosti nejasnosti a nedostatků. — Por. Dr. Mil. Radunović: Značaj hemijske industrie za rat. (Význam chemického průmyslu pro válku.) Dokončení článku přeloženého z francouzštiny a přepracovaného. — Mezi menšími články je příspěvek mjra. Ilje Paviceviče: Trodnevna borba na Bardanjoltu 25., 26. i 27. januara 1913. godine i njezin značaj za zauzeće Skadara (Třidenní bitva na Bardanjoltu 25., 26. a 27. ledna r. 1913 a její význam pro dobytí Skadaru.) Autor líčí tu některé podrobnosti z bojů Černohorců o Skadar. Bs.

### *c) Revues polské.*

**Bellona**, polský voj. měsíčník, vydávaný polským voj. nakladatelstvím ve Varšavě 1923. Ročník VI.

Díl IX., sešit 1.—3. přináší několik zajímavých původních článků. Kpt. v záloze Mazanek popisuje v po-

jednání o „Poměru zákonodár-  
ného sněmu k záležitostem  
vojenským“ činnost polského ná-  
rodního shromáždění a jeho vliv na  
organizaci armády. Z jeho věcného a  
kritického rozboru poměrů vojenských  
— v prvních popřevratových letech —  
v nichž se často zrcadli naše, bohudík  
již přežití bolesti, nás nejvíce zajímá  
blahodárná činnost polské Nejvyšší  
válečné rady, vzniklé nátlakem  
Varšavy, ohrožené vojsky Rudé  
armády. Prostými slovy, bez stranické  
vášně, líčí autor činnost válečné rady  
polské a její vliv na vojenské operace  
a zejména polský generální štáb; vi-  
díme bezradnost a těžkopádnost Ná-  
rodního shromáždění v podobné kri-  
tické situaci a mimoděk zatouží čtenář,  
aby i u nás s uzakoněním „Válečné  
rady“ nebylo otáleno.

Novinkou pro nás jest úvaha pplk.  
gen. štábu Szychowski-ho o „Ze-  
leznicích sovětské Rusi“. Stav že-  
leznic v Rusku jest ubohý a zanedba-  
ný, nedostatek odborného personálu,  
materiálu, provozních hmot (uvažme  
přírodní bohatství Ruska), četná ne-  
štěstí, nemožné hospodářství finanční,  
toť hlavní znaky zrušované želez-  
niční sítě. Oproti tomu jeví se dostatek lo-  
komotiv a také válkou zničené mosty  
jsou horečně opravovány.

Pěkný historický příklad z válek  
polsko-bolševických podává major Ty-  
czyński v článku: „Boj praporu  
pěchoty s brigádou rudého  
jezdeckta“ (20. července 1920 u Sko-  
ryki u Woloczysek).

Noční boj pouliční, boj o soutěsku,  
obchvatný manévř pěchoty, převaha  
přenosných těžkých kulometů nad ru-  
skými těžkými kulomety „na koleč-  
kách“, velká účinnost 37 mm děla, jsou  
velmi poutavé obrazy a vhodné pří-  
klady pro taktiku boje pěchoty s jez-  
decktem.

Zmínky zasluhuje úvaha pplk. gen.  
štábu Szychowski-ho o „Pancířo-  
vém vlaku“, hojně užívaném ve  
válce polsko-bolševické. Uvažuje o nich  
jako o pohyblivé baterii s pří-  
slušnými jednotkami bezpro-  
střední ochrany a spojení;  
přimlouvá se, aby se staly součástí  
délостřelectva.

Podle názoru autorova mohou se  
pancířové vlaky uplatnit jedině ve  
válce pohybné, a to vystupují-li ve  
skupině složené (odpředu dozadu na  
jedné železniční linii): z opanciřované  
motorové drážiny pro průzkum, dvou  
pancířových vlaků za sebou, dvou mo-  
torových dráží s těžkými kulomety pro  
zabezpečení týlu jako zadní voj. Od-  
dílů výpadové (pěchota, jež, je-li  
potřebí, vystoupí z vlaku a rozvine se  
v bojovou linii) jsou bezcennými. Tro

každou z hlavních tratí nutno si při-  
praviti 1—2 podobné skupiny.

V 3. sešitě najdeme úvahu o nut-  
nosti souladu administra-  
tivního rozdělení státu s voj-  
doplňovacími okresy, která jest  
i u nás palčivou, vzhledem na projek-  
tované župní zřízení!

Z drobných zpráv nás zajímá  
ubohý stav Sovětské Válečné  
školy (sešit 1.), jež trpí nedostatkem  
prostředků, mrtvou vyučovací metodou  
a — jako všechny ústavy sovětské —  
přilísným pěstováním komunistické po-  
litiky. Povšimnutí zasluhuje podrobný  
rozbor Výchovy poštovních ho-  
lubů a technika jejich užití ve válce  
pohybné. (Kpt. Sionkowski, sešit 2.)  
Pozornost naši upoutá také organizace  
polských nejvyšších správních vojen-  
ských úřadů: úplné Válečné rady, užší  
Válečné rady a ministerstva národní  
obraný!

Díl X., (sešit 1—3). Z původních  
článků jest zajímavý článek plk. gštábu  
Maryańskiho o „Přechodech přes  
vodní toky“. Doktrína přechodů  
není sice novinkou, ale její užití na  
bazinatých širokých a mělkých pol-  
ských řekách nutí k četným změnám  
všeobecně platné teorie a zvláštním  
opatřením. Autor tepe nelitostně a  
oprávněně ignorantství rak. gen. štábu,  
který v neporozumění technické po-  
vahy přechodů často lehkomyšlně si  
zahraňoval se životy svých technických  
vojsk.

Drobné zprávy přináší i 1.  
sešitě promyšlený Návrh na stav-  
bu moderních kasáren od plk.  
Maxymowicze, jež mají býti vojákovi  
útulkem, zábavou a sportovním místem,  
takže nepostrádá ničeho v morálním,  
duševním i tělesném ohledu. Obraz pa-  
vilonovité stavby s hřišti a plovárnou,  
střelnici a zahradou, cvičištěm a t. d.,  
jest nám vzorem moderní péče o blaho  
vojina. Projekt postrádá, bohužel, tech-  
nického řešení.

Nejvyšším akutním jest Popis vý-  
chovy polské školní mládeže  
pro vojenskou službu (pplk.  
Koc), která tvoří na školách oddíly, jež  
se cvičí ve zbraní a vojenské vědě,  
účastní se v létě zvláštních cvičení po-  
ních i ostré střelbě. Průmyslové a  
odborné školy připravují za pomoci  
vojska své žáky pro službu u techni-  
ckých oddílů. Celkem rozeznávají Po-  
láci dva stupně vojenské výchovy mlá-  
deže: výchovu na obyčejného vojáka a  
výchovu na poddůstojníka. Výchovné  
tyto kursy nezadají se býti povinnými,  
nýbrž ustavují se na školách podle po-  
čtu přihlásek.

Zajímavým jest popis Výstavy  
rudé armády a námořnictva,  
otevřené dne 23. II. 1923.

Díl XI., (sešit 1—3). Plk. gen. štábu Kutrzeba popisuje velice kriticky operace 3. armády sovětské a 2. armády polské v boji o Grodno a Lidu (26.—28. IX. 1920), jež skončily porážkou a ústupem sovětské armády. Novodobá bitva vyšších jednotek, plná manévru a obchvatů, charakterizovaná na polské straně obezřetným a cílevědomým vedením, na straně sovětské neumělým trištěním sil v boji na vnitřní linii. Jen iniciativa nižších sovětských velitelů (včetně brigády) zabránila tu ruskému Sedanu.

Poučenou pro nás jest studie plk. Vergé o německé armádě, jež dokazuje na podkladě organizace Reichswehru vysokou obrannou hodnotu německou, a to jak kvalitativně (Reichswehr), tak kvantitativně (soudromě civilní obranné svazy). Německo za vedení gen. v. Seeckta připravuje si ve své Reichswehr výborný, moderně školený poddůstojnický a důstojnický materiál své celonárodní armády.

Článek plk. Bartnicki-ho: „Úkol železničního vojska v čase míru a ve válce“ nepodává sice po stránce organizační nic nového, prozrazuje však, jaký důraz klade vojenská správa polská na výcvik svého železničního vojska. Nemyslím však, že kopie býv. rak. sboru vojenských inženýrů by byla šťastným rozřešením vyššího technického vzdělání důstojnictva. Neubráníme se dojmu, že autor klade příliš velký důraz na výcvik v dopravní službě.

Krátkou a poučenou jest malá studie historická ze světové války majora gen. štábu Rostworowski-ho: „Ataka jezdecktva pod Rokitnou“ (13. VI. 1915), kde z nedostatku záloh bylo použito divisního jezdecktva (2. eskadrony) k atace na opevněné pozice nepřátelské bez přípravy dělostřelectva a bez vědomí vlastní pěchoty a jakékoliv podpory. Vzor konfusního velení, jež muž padla za obět téměř celá jedna eskadrona jezdecktva!

Plk. gen. štábu Maryański doplňuje svoji taktiku přechodů pěkným instruktivním příkladem přechodu přes Dněstr zesílenou pěší divisi. Čtenář najde zde hodinu od hodiny popsaný ústní i písemné rozkazy, vydávané veliteli všech stupňů. Byť bychom ve slovném znění mohli rozkazům ledacos vytknouti, jejich podstata jest dobrá a poskytuje správný obraz rozkazovací techniky při přechodech přes řeky.

Z drobných zpráv dovidáme se zajímavé podrobnosti o politické agitaci a výchově v sovětské armádě. Podrobný popis lehkého ruského kulometu „Fiodorova“ s japonskou municí, všeobecně zavedeného v ruské armádě, doplňuje

zprávy o rudém vojsku. Nedostatký kulometu podle autora projevují se příliš malou dobou nepřetržitě palby, velkým rozptylem nad 600 kroků vzdálenosti, velkou jemností a citlivostí.

Popis taktických cest různých kursů vyššího vojenského učiliště ve Varšavě ukazuje nám intenzivní výcvik důstojnictva — všeho druhu — v terénu (i naše pohraničí nezůstalo ušetřeno). Letní měsíce shromážděvaly i mládež školou povinnou ve cvičení polní (500 až 600 mladíků v obvodů jednoho zemského velitelství) pod stany s válečným nádechem a to ve skupinách podle dosaženého stupně výcviku. Jejich účelem jest otužiti mládě tělo, naučiti ducha poslušnosti a bystrosti postřehu, jedním slovem uděliti mladíkovi první a základní vlastnosti dobrého vojáka. Strava polní, ve vojsku obvyklá; ošacení vlastním nákladem.

Z kritiky soudobých knih zasluhuje naší pozornosti velice příznivý odborný posudek spisku pplk. gen. štábu Arciszewski-ho: Ostróg—Dubno—Brody; boje 18. pěší divise s jezdeckou armádou Budienného, Typ pohybné války, znamenité vedení ruského jezdecktva, nedostatky spojení atd. atd., jsou nestranně vyliceny, a zdá se, že jest to výborná pomůcka pro studium chyb za účelem nápravy a vzdělání.

Všeobecně řečeno, podává nám IV. ročník „Bellony“ obraz intenzivní práce v polské armádě. Kulomet, organizace pěchoty a zejména jezdecktva, pěchotní dělo, cyklistické útvary, toť palčivé otázky poiskeho vojenského vedení. Z osobních otázek jest unifikace a požitky stále ještě podnětem tiché nespokojenosti. Následování hodno by bylo pro naše „Vojenské Rozhledy“ zařazení zpravodajské stati o cizích armádách, která jest v „Belloně“ velmi pečlivě stálými referenty vedena. Dočítáme se tam o čs. organizaci roty v bojovém družstvu, o čs. lehkém kulometě, vzduchoplaveckém studijním ústavu, Válečné škole atd.

Stálou přílohou Bellony jsou „Cvičební listy“ plk. Landrota; na rozdíl od našich nevěnují se vyššímu taktickému vzdělání důstojníka (přípravka do Válečné školy), nýbrž řeší úlohy — po většině pěchota v obraně — velitele hlídky, čety, roty atd. včetně plukovníka-velitele pluku. Zdá se mi, že tento výcvik nižších velitelů byl dosud ve „Voj.“ Rozhledech trochu zanedbáván.

St. kpt. gen. štábu Polívka

**Saper i Inżynier Wojskowy**, měsíčník věnovaný službě saperské, fortifikační a vojensko-stavební (od dubna též službě spojovací), vychází 15. každého měsíce ve Warszawě (Voj. nauk. ústav).

Sešit 1. přináší pěknou historickou studii kpt. Prus-Czarniecki-ho o „minovém boji na Monte Cimone“ (29. VIII. až 22. IX. 1916). Tato důležitá pozorovatelná přeházela z rukou italských do rakouských a naopak; konečně obdrželi rakouští sapéři rozkaz zmoeniti se vrcholku minového útoku a vytvořiti na něm přirozené úkryty pro mužstvo proti italskému dělostřelectvu. Všechny fáse minového útoku jsou zde zachyceny; obtížná doprava a umístění vrtacích přístrojů, volba štol vzhledem na italské kontreminy, odposlouchací činnost, zničení italské štol slepou minou 150 kg, konečně plnění minových komor; vidíme zajímavé příklady minového boje, jenž se potkal s plným úspěchem.

V článku inž. kpt. Brzygodski-ho „Účast mostního praporu na hydrometrických pracích na Niemenu“ můžeme sledovati, jak polské vojenské technické jednotky se účelně cvičí ve prospěch státních civilních úřadů!

Sešit 2. obsahuje, mimo jiné, článek inž. plk. Abrahamski-ho o „Stavbě polopermanentního mostu na Sczarze r. 1914“. Autor článku — dříve ve službách ruské armády — popisuje stručně stavbu 35 m dlouhého dřevěného mostu s civilními pracovníky a z místních zdrojů získaným materiálem. Přípustné zatížení 4 tuny; nezajímá nás ani konstrukce, jako způsob stavby, přesný — autorem podaný — požadavek materiálu a přehled výkonnosti.

Poučným jest článek pplk. Leroux „O úkolu sapérů v útoku“. Na podkladě zvolené taktické situace podává autor plán použití sapérů v divisi, požadavky materiální i lidské, časový rozklad, vše v duchu moderní francouzské doktriny.

Por. Kleczke popisuje „Organizaci ženijního vojska v sovětské armádě“. Každé velitelství sovětské — včetně velitelství pluku — má svého inženýra, který sice podléhá příslušnému taktickému veliteli, v technickém ohledu jest však závislý od inženýra u vyššího velitelství. Pluk nemá zvláštní technické rot, obdrží své sapéry rozdělením jedné divisi ženijní roty v každé brigádě na 3 pluky (divise 3 brigády po 3 plucích). Mimo to jest zde veliký počet ženijních jednotek přímo podřízených inženýrovi příslušného velitelství (velitelství divise má čtyři ženijní roty přímo podléhající, tři ženijní roty po třech čtáčích rozděleny jsou na 9 pluků divise).

Sešit 4. podává popis „Stavby ochranného valu na Brynici pod Sosnovcem“, kde rozvodněná řeka by byla zatopila uhlenné doly pánve „Saturn“ v Katovicích. Úkol byl

pěkně a účelně proveden, požadavky času, materiálu a lidí jsou poučením pro každého.

V sešitě 7. seznamuje nás kpt. Prus-Czarniecki v článku „Výkonnost kamenovrtacích přístrojů“ se zkušenostmi, které byly získány rak. vládou zvláštními kamenovrtacími oddílych v Dolomitech. Celková výkonnost — 6365 hodin pracovních pro 5542 náloží — jest tu do podrobnosti rozebírána a v různých vztazích zužitkována.

Studie plk. inž. Abrahamowski-ho „O vojenských pecích za světové války 1914—1918“ jest pěknou ukázkou vojenského etapního stavebnictví v Rusku. Autor stavěl permanentní pece o výkonnosti 2500 pudů chleba (40 t) v Mińsku, Oszy, Mohylewu, Smoleńsku atd v r. 1916, které dodnes prokazují místy civilnímu obyvatelstvu platných služeb. Rozžhavení peci bylo prováděno centrálně, velmi úsporným a účelným zařízením, takže během deseti chodů potřeboval autor pro 156 funtů (ruských) chleba jen 145 pudů dřeva.

Sešit 8. je věnován vojensko-technickému školství, které jest v mladém Polsce v slibných začátcích; v listopadu 1923 byla ve Varšavě otevřena t. zv. „Oficerska szkoła inżynierji“ (důstojnická škola inženýrská). Nepřehlédneme-li k různým podrobnostem, jest to druh bývalé rakouské technické akademie; do školy vstupují buď schopní a výborně kvalifikovaní poddůstojníci neb odchovanci polských kadetek po vojenském zdokonalovacím kursu. Škola dodává armádě technicky skolený dorost pro vojsko sapérské, železniční, spojovací a automobilové. V 3. roce školním jsou posluchači jmenováni podporučíky (odpovídá v čs. armádě hodnosti poručíka). Po několika letech bude při téže škole zřízen dvouletní vyšší technický kurs pro zdokonalení důstojníků na plnohodnotné vojenské inženýry. Sbor profesorský — vesměs autority civ. techniky a university — zaručuje vysokou technickou úroveň školy.

Pplk. Bost přispěl do tohoto sešitu pěkným pojednáním o „Škole polytechnické a francouzském vojensko-technickém školství“, studii to jak historickou, tak soudobě organizační.

Plk. Nawratil popisuje „Výchovu sapérských a pionýrských důstojníků v armádě rakousko-uherské“; inž. plk. Abrahamowski podává obraz neobyčejně dokonalého „Vyššího vojensko-technického vzdělání v předválečném Rusku“.

„O vojenském technickém škole v Petrohradě“ — nižší vojensko-

technická škola v bývalé ruské armádě — rozepisuje se plk. Weżyk. Tyto cenné obrazy různých způsobů vojensko-technického školství jsou doplněny úvahou por. Kleczky o „Nových směrech ve voj. techn. školství anglickém i americkém“, které se snaží dodávat důstojníkovi voj. tech. odborné vědomosti teprve na širokém podkladě všeob. technických věd, společných jak civilní, tak i vojenské technice.

Sešit 9. až 12. Kpt. Levittoux kreslí velice obratně krátké epizody „Z bojů polských v r. 1918—1920“, jež přinutily polského sapěra k boji jako pěšáka s nemenšími úspěchy. Jsou zde zachyceny pěkné momenty, které by měly být čteny všemi, jež — snad ještě dnes — posuzují činnost sapěra jako povolání týlové služby.

Plk. Jastrzebski v článku „Fortifikační ideje v sovětské Rusi“ projednává rozpory, které povstaly v sovětské Rusi mezi stoupenci opevnění permanentního (gen. Wieliczko a býv. inženýři carské armády) a mladými jejich protivníky. Celkem jsou konstruktivní směry v ruském opevnění podobné francouzským (střediska odporu, dekoncentrace dělostřelectva, bezpečné, hluboké a betonované kryty, rozptýlené umístění), věnují však málo pozornosti boji protiútokem, jenž nesporně jediné rozhoduje obranu terénu. Sebe pečlivěji rozptýlená palební organizace stane se vždy kořistí — dříve neb později — nepřítele a jeho dělostřelectva, není-li zde protiútočných záloh (viz boje o Verdun), jimiž jediné se síly útočnickovy vyčerpávají. Zajímavou jest úvaha poručíka Bużkiewicza „O světlometech jako zbraní a německé instrukce pro výcvik reflektorových oddílů“. Autor stručnými slovy pojednává o použití světlometů v útoku, obraně pozemní, protiletadlové a pobřežní. Z německého předpisu zajímá autora hlavně spolupráce reflektorů ve prospěch celku, která není vždy lehkou.

Úvahy plk. Nawratila „O výcviku

sapérů“ jsou dosti poučnými, byť i autor bral za základ předpisy bývalé rakousko-uherské armády, jež jsou nám dobře známy. Přes to vynoří se nám před očima obraz intenzivní práce v polském technickém vojsku.

Plk. Butler popisuje v článku „Stavba mostu v Golubin nad Drwecou“ stavbu permanentního mostu, která jest zajímavá tím, že materiál byl sapérskými jednotkami dopraven velice obtížným vlekem proti proudu na místo stavby. Trvalého významu pro nás mohou mít opět jediné časové a materiální údaje (délka 43 m, zatížení 5 t, doba stavby 6 dní).

Kromě těchto mnoh uvedených původních polských prací přináší „Saper i inżynier wojskowy“ mnoho polských reprodukcí z různých jinojazyčných časopisů vojensko-technických (francouzských, anglických, německých, ruských a bulharských).

Z prací všeobecně technických zasluhuje ještě zmínky stručné a výstižné pojednání plk. Bosta v sešitě 3. o „Einsteinově teorii“.

Bibliografie „Sapera“ uvádí velmi zajímavé tituly technických pojednání — civilních i vojenských — jež jsou obsahem polských technických časopisů: *Przegląd artyleryjski*, *Przegląd techniczny*; *Przegląd elektrotechniczny*; *Czasopismo techniczne*; *Przegląd poznawczy*; *Wiadomości stalej delegacji polskich zrzeseń technicznych*; *Przyroda i technika*, *Przegląd gazowniczy i wodociagowy*, *Wojsko inżynierna biblioteka*, *Ars technica*.

Z jinojazyčných časopisů vojensko-technických, myslím, že by naši vojenskou veřejnost zajímal ruský „Sbornik wojenno techniceskich statiej“, který by zasluhoval i bedlivé pozornosti našich „Voj. Rozhledů“.

Z drobných zpráv plyne, že vojenská správa polská vyslala na civ. vysokoškolské studie technické v roce 1923 — 122 důstojníků.

Št. kpt. gen. št. Jan Polívka.

## LITERÁRNÍ PŘEHLED.

### Literatura česká.

Karel Zmrhal: **O samosprávu a a demokracii v sibiřské armádě.** Stran 396. S 19 vyobrazeními. — Praha 1923. Nakladem knihovny „Obrození“ (svazek XXVI.).

Zvláštní postavení, které zaujímaly ruské legie mezi ostatními našimi zahraničními vojsky, způsobilo, že orga-

nisace a vůbec celý vnitřní život těchto legií měl své vlastní, od ostatních odlišné formy. Vývojem politických událostí v revolučním Rusku staly se ruské legie, zejména od r. 1918, samostatným a tím nutně i svéprávným činitelem vojensko-politickým. Tehdy uplatnila se samostatná forma jejich orga-

nisace, samospráva a různá speciální zařízení, jejichž duch nemohl být ovšem jiný, než demokratický. Seznámiti naši veřejnost se zajímavými dějiny této svérázné vojenské organizace, jak se vyvíjela v ruských legiích a určovala nejenom vnitřní život vojska, ale zasahovala též velmi významně do vnější historie legií i celého našeho osvobozenického hnutí, bylo patrně účelem uvedené práce Karla Zmrhala, bývalého předsedy I. sjezdu československého vojska na Rusi.

Obsah knihy nekryje se však úplně s tím, co bychom čekali od nadpisu. Autor neomezuje se totiž jen na vyličení vývoje snah a usilování o samosprávu a demokratické instituce ve vojsku, ale pokouší se zároveň o vysvětlení celkových dějů určitého období našeho odboje na Rusi. V předmluvě, velmi nejasně stylizované, sám nakonec praví, že jeho spis jest věnován „jednomu úseku našeho zahraničního odboje: I. sjezdu československého vojska v Rusku, který byl zahájen 20. května 1918 na rozhraní Evropy a Asie v Čeljabinsku a byl ukončen jako „Sněm československé revoluce na Rusi“ v Omsku na Sibiři 4. srpna 1918“. V kapitolách, jednajících o předporadách vlastního sjezdu, jest i obsírné, mnohdy do zbytečných podrobností jdoucí vyličení politicko-vojenské situace, z níž vyrostlo známé rozhodnutí čeljabinské, zahajující sibiřskou anabasi. Tímto přílišným rozšířením svého úkolu uchyluje se však autor značnou měrou od vlastního tématu, jež zůstává nakonec, přes poměrně velký rozsah knihy, čítající 400 stran, nevyčerpáno. Omským sjezdem r. 1918 končí se Zmrhalova kniha. Co potom následovalo, pohnutá historie druhého vojenského sjezdu a události s ním spojených, není již v této knize obsaženo, patrně asi proto, že autor chtěl psát jen o tom, čeho sám byl svědkem a přímým účastníkem.

Jesté více však než zmíněná námi nejednotnost obsahová, vadí celému dílu velká roztržitost a neurovnalost formální. Množství citátů a sáhodlouhé dokumenty zařazené přímo do textu — mezi nimi jest dokonce i celá brožura (!), známá „zelená knížka“ vydaná omským sjezdem — ruší přirozeně souvislý tok historického líčení, takže celá práce není pak ani historickým zpracováním látky, ani publikací pramenů.

Tyto tvoří ovšem, samy o sobě, nejcnějši část knihy. Týkají se prací sjezdových i celkové situace politické. Zejména ke vzniku našeho konfliktu s bolševiky a k počátkům anabase jest sneseno mnoho materiálu, z něhož některé dokumenty nebyly vůbec ještě publikovány. Za to historické zpracování

trpí nedostatkem historické kritiky a přílišným subjektivismem autora, jenž v částech a dlouhých úvahách novinářského rázu vykládá vlastně své mínění a osobní názory. Při tom však zůstává základní stanovisko autorevo dosti nejasným. Zaráží také na př. to, že předseda vojenského sjezdu, který znamenal vlastně vrchol demokratických snah ruských legií, ne jednou, nýbrž několikrát se vyslovuje, že nejlepším a nejpřijatelnějším způsobem zavedení demokratických řádů ve vojsku mohl být v sedmáctém roce — oktroj nebo dekret profesora Masaryka... „Jeho rozhodnutí byli by přijali — a oddechli si — jak nadřízení, tak podřízené.“ (Str. 26—27.) Zcela jinak posuzuje ovšem na druhé straně nejen snad dekrety, ale i každé iniciativní jednání našich politických a vojenských vůdců za vystoupení. Tu osvědčuje takový úzkostlivě zásadní smysl pro demokratický a parlamentární postup, že i revoluční akci vojensko-dopravního rázu, jakou bylo s počátku naše vystoupení, kritizuje měřítkem platným pro pravidelný ústavní život mírové doby! Přirozeně, že nejvíce se tehdy, podle autora, prohrál B. Pavlů a R. Gajda...

Jádro Zmrhalovy knihy tvoří dokumenty a to především protokoly sjezdu i sjezdových předporad, uveřejněné místy v doslovném znění, jinde jen u výtahu, jinde podán obsah. Ani tu však subjektivism autorův neposloužil věci. Jestliže autor dal si již takovou práci, že sebral tolik materiálu, mohl, podle svého mínění, voliti pro svou knihu jinou, vhodnější formu. Místo polovičaté edice s historicko-zurnalistickým doprovodem mohl postarati se raději o řádné a úplné vydání těchto protokolů sjezdových, z nichž některé přímo volají po brzkém uveřejnění. Mám na mysli zejména protokoly předporad čeljabinských z konce května r. 1918, které mají dnes vlastně největší historickou cenu a nebudou-li včas publikovány, mohou být brzy pro dějiny našeho odboje nenahraditelně ztraceny. (Jsou psány jen tužkou!) — Text vydaných protokolů mohl pak autor doprovodit věcnými poznámkami, po případě vysvětleními a celou edici opatřit vhodnou předmluvou o vývoji vnitřních řádů v ruských legiích až do počátku sjezdu. Tak by byl získán jediné spolehlivý základ pro další studium a badání.

Dr. F. Šteidler.

Dr. Václav Najbrt: **Berezovka.** (Ze zajateckého tábora do řad legií.) Str. 97. — Praha 1924. Nákladem „Památníku Odboje“ (Knihovna P. O. č. 34).

V posledním čísle minulého ročníku Vojenských Rozhledů referovali jsme o knize dra. J. Kudely „V počátcích

revoluce", ličící život našich zajatců a organizační ruch odboje v západosibiřském městě Kurgáně. Novým příspěvkem k poznání historie zajateckých táborů a organizační práce v naší revoluční akci na Rusi jest spis dra V. Najbrta, spoluzakladatele a předsedy zajatecké organizace v Berezovce, později pak politického plnomocníka Odbočky Národní rady při I. Husitské divísi. Jestliže dr. Kudela psal především své paměti a ličil vlastní osudy životní, ovšem s patřičným zretelem k prostředí a celkové situaci, Najbrtova knížka jest stručnou historií jedné skupiny československých zajatců, jež osud zavál do tábora berezovského.

V úvodě píše autor nejprve o protiválečné, ale při tom pasivní náladě, českých vojáků v rakouské armádě, zejména u 10. zeměbranného pluku (Ml. Boieslav), u něhož sám sloužil, poté podává všeobecnou charakteristiku osudu našich zajatců a stručný přehled čsl. revolučních organizací v Rusku. V první kapitole vypráví o svém zajetí v r. 1916, o útrapách cesty a nehostinného tábora dárnického, pak o Nižním Lomovu, kde teprve našel naši lidi snesitelné poměry životní, díky inteligentnímu a slovensky uvědomělému ruskému důstojníku, veliteli tábora. Za pomoci petrohradského „Čechoslovaka“ počala tam působiti revoluční propaganda, odhazovaly se rakouské odznaky a sdružovali se vzájemně lidé, ideově stejně smýšlející.

K založení vlastní organizace došlo však teprve v Berezovce, v ohromném vojenském táboře pro 20.000 lidí, ležícím u stanice Divizionné východně od Bajkalu, kamž byli čeští zajatci z N. Lomova na podzim šestnáctého roku převedeni. Živě a plasticky, stejně jako poctivě a pravdivě ličí autor v následující kapitole zařízení a život tohoto komfortního zajateckého tábora, ovládaného de facto německo-maďarskými důstojníky. Mezi 7000 Němci a Maďary bylo ovšem 120 Čechů mizivou menšinou a poněvadž radikálnější skupina z nich vystupovala již okázale jako

českoslovenští revolucionáři, musili prodělávati pravě martyrium, než byli posíleni novým přírůstkem našich krajanů, s nimiž pak začal již koncem r. 1916 čistě český společenský život a utužována revoluční organizace. Zajímalovo, že z ostatních zajatců byli to zejména Arméni, vojáci turecké armády kavkazské, kteří dobře chápali situaci našich revolucionářů a neváhali ji podepřít svými upřímnými sympatiemi i účinnou pomocí. Ruská revoluce a konečně zborovské vítězství čsl. brigády v r. 1917 přinesly berezovským krajanům dlouho očekávaný odjezd do vojska... 180 dobrovolců odjelo 18. července 1917 z Berezovky do Bobrujska, druhý transport následoval brzy za prvním a konečně na jaře r. 1918 vstoupil i zbytek organizace do legii.

První část knížky jest zakončena stručnými životopisy padlých legionářů z berezovské organizace, bratří Ondry, Matouše, Jury, Knotka, Šenkýře, Sasáka a Taláka, jejichž památce také autor svou práci věnoval.

Druhá část knížky obsahuje několik vybraných ukázek literární tvorby berezovských zajatců, jež výborne charakterisují jak ducha, tak poměry doby. Jsou zastoupeni bratři J. Filipický, J. Knor, V. Najbrt, K. Nejedlý, J. Plechatý a F. Ptašínský. Psali tehdy jednak verše vlastenecko pathetické, svědčící o vroucím a čistém idealismu těch, kdo prodělali již svou vnitřní revoluci a vítězně prošli ohněm cele řady zkoušek a utrpení, jednak vtípné epigramy a satirické slehy, burcuje svědomí váhajících nebo ostře tepající zbabělost a bezcharakternost t. zv. „loyálních“ krajanů. Nejsou-li v těchto epigramech ušetřeny ani vůdčí kruhy našeho odboje na Rusi, jest to jen dokladem toho, jak citlivý byl duch zajateckých organizací ke všemu, co určovalo zdar nebo neúspěch revoluční akce a jak těžce a netrpělivě nesl pomalé tempo osvobozenického hnutí. — Fěknou ozdobou knížky jest i barevná reprodukce obrazu berezovského tábora od leg. malíře J. Vlčka, který také v Berezovce ztrávil jistou dobu svého zajetí.

Dr. F. Steidler.

## Cizí literatura vojenská.

### a) Francouzská.

*Revue de synthèse historique*. Sv. XXXIII. — *Introduction à l'histoire de la guerre mondiale*. (Vydává Leopold Cerf, Paris, 12, rue Sainte-Anne.) — (Pokračování.)

Zprávy o životě hospodářském byly v rubrice *Wirtschaftliches*, později však jim byla věnována dvakrát týdně zvláštní příloha. Zprávy byly roz-

děleny na dvě hlavní skupiny: na otázky všeobecné (questions générales), týkající se mezinárodního obchodu, světové produkce té neb oné suroviny, kursům peněžním a studiím srovnávacím, a na otázky národní (questions nationales), týkající se domácích problémů jednotlivých zemí a to finančních, obchodních, zásobova-

cích a hospodářských. Ačkoli se redaktori snažili věnovati pozornost i zemím nejvzdálenějším (Indii, Japonsku, Australii), jest pochopitelné, že největší péči věnovali nepřátelské Evropě a to především Anglii. Veliké deníky anglické, listy odborné i revue poskytovaly jim bohaté prameny. Z tisku anglického čerpali též pro rubriky „Asie“, „Afrika“ a „Spojené Státy“. Zvláště se také starali o země skandinávské, Rusko a Holandsko. Naproti tomu země románské jsou zanedbány. Itálie, Španělsko, ba i Francie jsou zastoupeny velmi chudě. Proti Bulletinům francouzským mají Nachrichten der Auslandspresse hojnější dokumentaci ruskou a skandinávskou a v některých otázkách i anglickou, rozhodně však toho nelze říci o dokumentaci francouzské. Ba lze říci, že zprávy francouzské byly vybírány tak, aby v čtenáři vzbudily určitý dojem. A tak byly také traktovány německé veřejnosti. Stranickost jest zcela průzračná. Redaktori dávali vždy přednost článkům, které vyjadřovaly znepokojení Dohody. Tím není řečeno, že by snad tyto články nebyly oceňovaly situaci správně, ale byly reprodukovány jen proto, že byly nepříznivé Dohodě. A tak francouzský tisk v těchto zprávách jest naprosto zkreslen.

Všechny tyto bulletiny o tisku nezanimaly však mým. Francouzské Bureau d'études de presse étrangère vydává dále svou dvojí serii bulletinů. Anglická Review of the Foreign press vychází dále soukromě pod titulem Economic Review. Mimo to vzniklo několik bulletinů nových. Francouzská Haute-Commission pro území porýnské vydává tři serie: Revue de presse s obšírnými výtahy, Revue mensuelle des revues allemandes s pečlivým výběrem článků a Bulletin d'informations économiques. Jest to dílo velmi důležité a skutečně prospěšné, poněvadž jest vedeno poctivě a upřímně. Ze soukromého podnětu počala vycházeti r. 1919 Revue de la presse allemande, redigovaná skupinou universitních profesorů ve Štrasburku a Revue hebdomadaire de la presse anglaise, jež počala vycházeti r. 1921. Mimo to vojenské misse v Československu, v Uhrách, v Sibiři, v Německu vydávají tiskové zprávy, jichž důležitost by bylo zbytečně zdurazňovati. Úřady a kanceláře pro tyto tiskové dokumenty se množí. Jest to iniciativa chvalitebná, velmi zajímavá, ale neúplná a fragmentární. Pro historika nemá valné ceny. Bylo by dobře zorganizovati toto úsilí tak, aby skutečně poskytlo cennou pomůcku publicistovi a politikovi v přítomnosti a historikům v budoucnosti.

Julien Cain ve svém obšírném článku Le Bureau français d'étude de presse étrangère et ses publications líčí vznik francouzské kanceláře. Již před válkou při úřadu pro záležitosti politické bylo zřízeno Bureau de Communications, jež denně vydávalo Analyse générale de la presse étrangère asi ve čtyřiceti autografovaných exemplářích pro potřeby ministerstev. Tato analýsa byla prováděna jen třemi úředníky a proto poskytovala jen velmi vzdálený obraz cizího tisku. Byla to spíše sbírka dobře volených článků z několika žurnálů německých, rakouských, italských a anglických. Veliký hlad po informacích, jež vznikl za války, způsobil značné rozmnožení bulletinů a ukázal, že i z novin lze čerpati mnoho zpráv o nepříteli, neutralu i spojenci. Zvláště to byl veliký štáb a jeho druhá kancelář (zpravodajská), jež musila sbírat informace nejruznější a ze všech zemí, aby je navzájem kontrolovala. Tak vznikaly různé sekce druhé kanceláře, rozdělené zeměpisně — sekce německá, sekce anglická atd. — které sice spolu pracovaly, ale přece jen neměly vnitřní jednoty. V únoru 1915 ministr války zřídil při svém kabinetu Bureau de renseignements později zvané Bureau des informations à la presse, jež bylo podnětem k založení Section de recherche de renseignements et d'étude de presse étrangère při druhé kanceláři. Jejím úkolem bylo: a) zkoumati cizí informace ve prospěch tisku neutrálního, b) zkoumati zprávy nepřátelské, proti nimž bylo bojovati. Zdroji byly žurnaly a revue cizí spojecké, neutrální a nepřátelské, telegramy a radiotelegramy, zprávy vyslanců a attaché vojenských. Tak vzniklo Bureau d'étude de presse étrangère, které se nakonec staralo jen o tisk. Pole jeho činnosti neomezovalo se jen na zprávy vojenské, nýbrž bylo rozšířeno i na politiku a hospodářství, takže se brzy dopravovalo důležitého významu. Již ve druhé třetině r. 1915 připojovalo ke svým analysím i překlady jednotlivých článků psané stroji a všeobecnější studie o různém tisku a nepracovalo jen pro kabinet ministrů a hlavní štáb, ale posílalo své bulletiny parlamentním komisím a různým službám. V necelém roce svého trvání vypracovalo skoro 35.000 dokumentů. Počátkem r. 1916 byly rozděleny zprávy na dvě skupiny a vydávány tiskem: Bulletin quotidien a Bulletin périodique. Tak to trvalo tři léta. Dne 1. února 1919 bylo Bureau přiděleno ministerstvu zahraničnickému.

Jest pochopitelné, že Bureau nemohlo zpracovávat všechno. Omezilo se jen na denní a periodický tisk politický. Bylo to asi 300 listů z celé skoro Evropy, Ameriky, Číny a Japonska. Spolupracovníky byli profesori Sorbonny a různých vysokých škol. Po demobilisaci byli nahrazeni absolventy univerzit, archiváři, filology a historiky.

Bulletin quotidien počal vycházeti 2. března 1916 a to až do 31. prosince 1918 každodenně, pak denně kromě nedělí a svátků. Do 1. března 1922 vyšlo 1991 čísel o 3—5 stranách trojsloupcových. Rozdělen byl na: 1. otázky vojenské, 2. otázky hospodářské, 3. politiku a diplomacii, 4. záležitosti vnitřní a 5. propagandu.

Bulletin periodique vycházel stejně jako předešlý. Byl rozdělen na 25 serií. Denně vyšlo číslo některé serie. Bulletinů německé vycházely na př. každý dvanáctý den, bulletinů čínských jednou za dva měsíce. Bulletinů československých vyšlo celkem jen 7 v době od 13. října 1919 do 7. března 1920.

Posledním článkem souboru jest pojednání kapitána Villate: Les documents cartographiques sur la guerre. Autor jím chce naznačiti, jakých map nutno použiti tomu, kdo chce studovati světovou válku. Rozdělil je na tři skupiny: mapy strategické, mapy taktické a mapy technické. Jest jich velmi mnoho a nelze jich zde vypočítávati. Kromě map oficiálních uvádí také mapy a atlasy, jež byly tištěny pro veřejnost a nemají pro vojenství ceny, až na některé výjimky. Nakonec zmínjuje se též stručně o mapách námorních. Wf.

Commandant A. Grasset: **La guerre en action.** Un combat de rencontre. Neufchâteau. (22 Aout 1914.) Úvod od gen. Buata. V Paříži 1923. (Berger-Levrault.) Za 5 fr.

Spisovatel znázorňuje novým, mladým důstojníkem, jak vypadaly boje za poslední války a shromažďuje rozsáhlý a pravdivý materiál pro profesory vojenských věd, aby jej probádali a vytvořili pak dobré, se zkušenostmi poslední války shodné nauky. Spis jest vlastně začátkem velkého díla, nazvaného „La guerre en action“, které má být ostatním důstojníkům vzorem a pobídkou, aby nestranným a ryze věcným popisováním bojů, jichž se účastnili, přispívali ke zdělení budoucích důstojnických generací.

S podivuhodnou plní a svědomitostí získal autor všechny potřebné doklady, třibíl je, a protože byl sám též svědkem střetnutí u Neufchâteau, vytvořil dílo pravdivé a tak živé, že čtenář prožívá

znovu ty kruté dny prvních bitev za světové války.

Zajímavá a ostatně dobře známá povšechná situace, z níž vybral svůj děj, jest tato:

Po zahájení bojů v roce 1914 měl být velký německý obchvat znemožněn tím, že se měla 4. francouzská armáda vklíniti doprostřed německé útočné sestavy. Divokými ardenskými lesy zahájila tato armáda dne 22. srpna roku 1914 svůj útočný boj směrem severním. Němci vycitili však blížíci se nebezpečí a vyslali ihned celé dva sbory do vznikající mezery; VI. sbor na Rossignol a Tintigny a XVIII. na Neufchâteau.

3. francouzská koloniální pěší divise zasazena v lesnaté krajině, ztěžující jak příčná spojení proudů, tak i použití dělostřelectva, letectva a jezdeckta, pochodovala — chráněna jsouc ve svém levém boku jednou smíšenou brigádou — dne 22. srpna na Neufchâteau, aby za dva nebo za tři dny na to překvapila nepřítele. Ale jsouc sama překvapena, střetla se s ním za hrozných podmínek ještě téhož dne. Tak došlo k bojům na setkanou u Rossignol a Neufchâteau.

Objasniv povšechnou situaci, popisuje autor událost u Neufchâteau. Tam narazila smíšená brigáda generála Goulleta na XVIII. německý záložní armádní sbor a tato hrstka lidí vzdorovala po celých šest hodin ohromné německé přesile a ustoupila teprve, až když ji oboustranným obchvatem hrozilo nebezpečí úplného obklíčení.

Od počátku až do konce jest celá bitva tak živě, pravdivě a přesvědčivě popsána, že čtenář žije a cítí s veliteli a jejich oddily. Ale taktické a strategické úvahy jsou úmyslně vynechány. A přece nebude čtenáře, jenž by v tomto zajímavém boji neuvažoval a nezískal mnohých důležitých poučení. V tom jest zajisté největší zásluha spisovatelova.

Z taktického obsahu knihy uvádím: Pochod smíšené brigády hlubokými lesy, v jediném, 6 km dlouhém proudu, činnost předvoje v krajně výhodné pro přepady, navázání dotyků, útočný boj valného voje smíšené brigády proti téměř trojnásobné přesile, která, když neprozrazila čelně, pokusila se o daleký obchvat, zasažení záloh za tím cílem, aby byl obchvat znemožněn, odpoutání a ústup.

Nejen svým taktickým obsahem, ale i nesčetnými příklady pravé statečnosti, bojechtivosti a neohrožené vytrvalosti, má tato kniha nesmírnou cenu pro všechny snaživé aktivní i záložní důstojníky a poddůstojníky. Sám generál Buat, náčelník francouzského generálního štábu se o ní vyjádřil, že má s hlediska výchovy velikou cenu; lze ji i knihovnám vojenských útvarů

a hlavně vojenských vzdělávacích ústavů co nejvřeleji doporučiti. Vz.

Bassères, gen.: **La service de Santé de la III<sup>e</sup> armée pendant la bataille de France.** (Zdravotní služba III. armády za války ve Francii.) Paris 1922. (Lavauzelle.)

Tato kniha umožňuje nám sledovati téměř den ze dne operace III. armády od 23. března do 15. září 1918; popisuje velice podrobně chod zdravotní služby této armády za výše uvedené doby.

Autor zdůrazňuje, že III. armáda a její zdravotní služba byla vždy na takové výši, aby mohla splniti veškeré úkoly válkou jí uložené. S počátku zasáhla III. armáda v pásmu V. anglické armády, která byla zatlačena a byla nucena spěšně ustupovati před rychle postupujícím nepřitelem. Později přišla dosti dlouhá perioda posílení války a na konec vítězný postup proti ustupujícímu nepříteli. Ježto za útupu byla ztracena určitá část zdravotních formací, jimiž ostatně nebyla armáda plně vybavena, vznikly veliké obtíže, které jsme se snažili překonat tím, že jsme vypracovali velice přesné dispozice, aby dobře fungovala služba jak stálých, tak i improvizovaných sanit-

ních vlaků. Vedení nutností, sestavili jsme vlaky pro raněné, kteří měli býti operováni a abychom ulehčili sanitním formacím vpřed posunutým, dirigovali jsme raněné po pečlivém výběru do Paříže nebo jiných středisk. Autor doporučuje, aby tento postup byl ustálen.

Na konci zmiňuje se autor o sanitních orgánech divisi, armádních sborů atd. Zvláště kladě důraz na to, aby byl dostatečný přiděl stanů. Zdravotní formace armádních sborů jsou nebo musí býti zesíleny na úkor divisi, aby tvořily zálohu materiálu a mužstva pro vpřed posunutá skladiště a chirurgická střediska. Autor odškodňuje divise tím, že k nim organicky přiděluje automobilní sanitní oddíly. Všude zdůrazňuje reorganizaci dopravních prostředků pro raněné a zvětšení pomocných prostředků pro tuto službu. Trvá na tom, že je nutno, aby tyto dopravní oddíly, jímž velí důstojník automobilní služby, byly podřízeny zdravotnické službě. Autor zvláště zdůrazňuje, že jest důležité udržovati úzké spojení mezi různými zdravotnickými orgány a štáby. Zdá se, že toto spojení bylo celkem velice dobré.

## b) německá.

Gilbert: **Der Artillerist, ein Handbuch für den Unteroffizier-Anwärter und den Unteroffizier der Artillerie.** Verlag „Offene Worte“, Charlottenburg 1924. — 396 stran.

Ve snaze nahraditi okamžitý nedostatek nových předpisů, jednajících o podrobnostech jak vnitřní, tak i polní služby, který je konečně i u nás velmi citelný, předkládá autor tuto příručku. Jejíž cenu můžeme posouditi již při zběžném přehlednutí obsahu.

První díl této příručky se vztahuje na vnitřní službu. Kromě článků, které pojednávají o službě strážní a dozorčí, o povinnostech poddůstojníka jako velitele světnice, velitele stáje, zbrojního poddůstojníka a o jeho vystupování jako učitele, instruktora a velitele. Mezi tyto články vkládá návod k domácímu studiu a seznam předpisů, které poddůstojník musí míti a znáti, jakož i těch, které mu mají býti přístupné.

Druhý díl obsahuje vyličení činnosti poddůstojníka jako spojky, pátrače, desátníka střelby a pomocného pozorovatele. Dále promlouvá autor v tomto díle o jeho činnosti při zájezdu baterie do palebního postavení, v posici a při zásobování střelivem, jakož i o povinnostech poddůstojníka na pochodech, při transportech a při ubytování. K tomu se pojí pojednání o úloze poddú-

stojníka jako samostatného velitele pěchoty doprovázejícího děla a o spojení s pěchotou.

Ačkoliv je zřejmé, že příručka povstala takoruka obratem ruky — nejsou výprava, zejména náčrty, ba místy i sestavení některých kapitol dokonale — vyhovuje celkem vytčenému účelu. Pečlivý výběr látky, důslednost, s níž se autor, pokud je to přípustné, vyhýbá teoretickým otázkám, jakož i zručnost, s níž váže rady, pokyny a příklady v celek, dávají souditi, že kniha vznikla jediné z praxe.

Zhušťuje obsažnou látku, pomíjí autor právem základní ustanovení těch předpisů, které poddůstojník musí míti ve své knihovničce, aby ho tím nutil k jich studiu. Naopak zase rozvádí ty podrobnosti služby, které v předpisech nejsou obsaženy. Zejména služba ve stáji a ony partie z polní služby, kde poddůstojník je samostatným činitelem, jsou zde pečlivě zpracovány.

Rozvržení a hutnost obsahu této příručky ukazuje velmi jasně značné požadavky, které se dnes musí na poddůstojníka klásti. Po této stránce má knížka autorova nepopiratelnou cenu mravně výchovnou. Mimo to mohla by býti pro bohatství praktického obsahu i přes formální odlišnost našich a německých předpisů základem pro zpra-

cování podobné příručky pro naše dělostřelectvo. Mš.

Major a D. Oberhauser: **Der Gebirgskrieg.** Aufgaben sammt Lösungen im Rahmen des verstärkten Infanterie-Bataillons und Regiments. Charlottenburg. Verlag „Offene Worte“ 1924. 8° str. 212, 4 přílohy. — Za 8 zl. M (váz.).

Autor, bývalý rak.-uherský důstojník, podává podle válečných zkušeností teoretické úvahy o boji v horách a osvětluje je vybranými příklady. Kniha je jakýmsi konglomerátem německých předpisů o horské válce, spojených s organizací bývalých rakousko-uherských horských útvarů. Německá říšská obrana má pouze několik horských

mysliveckých praporů, jedno oddělení horských kanonů (2 baterie), jednu horskou baterii minometů a dvě horské vozatajské eskadrony; všechny tyto útvary jsou podobně vyzbrojeny a vyzbrojeny jako u bývalé rak. uh. armády.

Autor utvořil si tudíž pro svou potřebu, aby mohl řešiti úlohy pro větší bojové jednotky, ideální pěší divisi s horskou výzbrojí, opatřenou všemi moderními prostředky válečnými. Z úloh je 28 vzato z války pohybné, 12 z války zákopové; skoro všechny úlohy jsou vypracovány až do podrobností.

Práce je dobrá a může býti pro studium horské války doporučena; přílohy nevyhovují.

—xy—